„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½, или на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 14. У Новом Саду у недељу 27. јануара (8. фебруара) 1885. ГОДИНА XX.

ПРОБА И БОРБА.

Међу члановима поремећене будапештанске конференције узбуркали се одношаји, а из саме средине те странке јасно се разабира неко кршење и ломњава. Нотабилитетство се налази у овај мах очигледно на прагу новог прелома.

Под утиском овог политичког лома умукнуо је „Пештански Лојд“; мађарске новине неколико дана поникоше ником; расуло није још избило јавно на површину.

Ми јасно схваћамо тежину новог положаја. И у овом тренутку кад узимамо реч, угушујемо у себи и последњу мрву огорчености, заборављамо на прошлост а навлачимо копрену преко некојих прилика, које пратише будапештанску конференцију.

Обраћамо се својим политичким противницима Јесте противницима, али оним противницима који нису оставили свету ствар свога народа, оним противницима, који су у часу беде клонули, и у тренутној малаксалости узели да пробају оно, што је сад тако ружно испало.

О нове, претерене захтеве наших „мађарских пријатеља“ и српских Ђурковића, разбила се будапештанска конференција. С тога није могло доћи до оног одређеног програма с којим се толико хвалише, с тога треба нека доцкан слепљена резолуција да заглади – све. Наше противнике су задесиле зле прилике, али су ти противници — Срби. Ако је оно што се десило срамота, срамота је нанешена нашој кући; ако искаху да се одречемо образа, искали су то од Србина. Не пада нам ни на крај памети да ударимо у радосне усклике, што се десило онако, како смо давно и давно прорицали. Шта нам вреди хвалисање, да смо ми све то предвидели, кад отуда нема никакве вајде? Та камо среће да су имали право они, који се уљуљкиваху мислима, да ће данашња мађарска влада умети да буде — праведна.

Пробало се . . . Кад брег није хтео Мухамеду, пошао је Мухамед брегу. Тако је бар била реч. Ал брег је остао брег, и он се не помаче. Да одемо сасвим на брег, где душу несрпски ветри, тамо где влада она ужасна студен, од које се кочи српско срце, на то нас досад нису ни наговарали. Од будапештанске конференције тражили су на жалост Ђурковићи и Стојачковићи чак и то

Не чудимо се ни најмање што је дошло до тога захтева. Данашња мађарска влада није ни на једном пољу показала напретка; под њом се ова земља све то више ближи економској и политичној пропасти, а ако је постигла неког успеха, постигла га је једино у сатирању права немађарских народности. Ти су успеси начинили Тису у очима његових присталица — великим. После сваког нашег новог јаука кличу они њему поново: живио; венац Тисине славе састоји се из самих поцепаних и изгужваних листова — који су исчупани из књиге народносних права. Кад би Тиса попустио према народностима, он би тиме попустио у — величини. Сваки корак, с којим би нам се ближио, плаћао би са својом силом, својим „сјајем“, својим ауторитетом. Наши уздаси су песма његове славе, и он ту тужну песму, која тако мило и пријатно звони у ушима његових мађарских присталица, не сме угушити.

Ето зашто нема могућности, да Тиса према народностима попусти. Можемо попуштати ми, те му тиме дизати важност у очима његових присталица; јер кад овци за нечију љубав већ сами пођу на кланицу, то је свакојако редак — успех И нотабилитетство је донело Тиси одиста нова уважења, то га је учврстило; а попуштање с његове стране не само да би га пољуљало, но би га може бити чак и оборило.

Но ми смо пробали . . . И кад је та проба дотерала већ до друге будапештанске конференције, Тиса је у место сваког зближења, поручио конференцији: „Пробајте само и даље! . .“ Он зна само за један програм, а то је програм данашње владине странке; он зна само за једну основу у погледу српске автономије, а та основа гласи: „Док нема горег од Германа, добар је и он.“

Будапештанска конференција није разбистрила појмове, није донела тачан и опредељен програм, јер се то показало немогуће. У последњем тренутку потписаше посланици неку резолуцију, која би требала да прикрије расцеп. Оно се до душе још једнако ради на поравнању; покушава се, наговара се, слепљује се, али слаба вајда.

Време разручањавања изашло је пред нотабилитете и недаје се никако одгонити Треба да се види шта је донела „проба“, и многи већ пробају да се врате натраг. И време је. Наш народ нема ни једне снаге, ни једне руке на одмет, а још неколико покрета на досадањем путу пробања, па је можда све доцкан. Има понора из којих се више не може успужати горе, а кад се заиђе на хрђавом путу сувише далеко, откуда онда снаге за повратак, откуда моћи, да се још у противном правцу иде напред.

Ми признајемо, да данас можда и није народно доба, признајемо да време политичке бербе не стоји на прагу. Али признајемо и то да с нами нити хоће, нити сме изумрети — Српство Зрела политика мора рачунати и с оном децом, која су у колевци, па и на даље. Ни наши стари не би издисали на турском коцу, да су мислили само на себе.

Ми немамо никаквих поштених узрока да се одречемо обране наших животних права, јер се положај може за час изменути. А тај измењен положај треба да нас нађе свесне и приправне. Само политика попуштања, политика „пробе“ може се извести преко ноћ, а политика борбе мора се припремити, подржавати, челичити.

С тога је и дошло време, да се сви добри синови нашег народа, који само пробаше хрђаво, врате натраг. Погрешиле су и друкче дипломате, изигран је Горчаков и многи други па ако је то и немило, оно бар није срамота.

Политика „опортунитета“, политика „према приликама“ и онако није крута, но гипка, глатка, вижљава. Она опрезно пипа, тражи, али не јури на непознатом пољу непромишљено напред. Она је као чиков; кад осети туђу руку која хвата, тада се извије. То је толитика, и та се политика даје бар бранити. Али ако она срља напред и на оном пољу на коме нема за њу земљишта, ако је она глатка и вижљива само у интересу противника, а кад види народну пропаст хоће да остане у своме злу крута и стална, онда је то или детињаста лакомисленост, или — издајство.

Ми смо тврдо уверени, да међу нашим опортунитетлијама има поштених људи, има ваљаних Срба и да ће ти људи увидети е је крајње време да поправе ону нехотичну погрешку, у коју може сваки жив човек запасти. За оне, који хоће да бране Тисине интересе, ми немамо речи.

J. T.

МАЂАРИ И НАРОДНОСТИ.

Поред тога, што је наше судство врло скупо, суђење врло споро, а судови често и врло пристрасни, још се код судова расправља на таквом језику, којег врло многи држављани не разумеју никако Све се мора водити на мађарском језику, ма под тим страдала правда, ма се тиме нанела публици ужасна неправда и силни трошкови.

Та околност дала је уредништву румунског листа „Трибуне“ повода, да напише чланак, у којем се такав поступак осуђивао, а у корист читаве државе и свију држављана тражило, да један народ другом не намеће свој језик, него да буду сви равноправни. Писац чланка не дише непријатељским духом против Мађара и Мађарске, него је само поставио непобитну тврдњу, да Мађари тиме, што натурују свој језик и што свим средствима хоће да одроде друге народности, стварају само себи непријатеље у земљи, те с тога је у интересу укупне државе, укупне наше отаџбине, да тога не буде, да нестану узроци, што деле немађарске народности од Мађара, којима нико не одриче главну улогу у овој земљи. Писац чланка није дражио свој народ против мађарске државе и мађарског народа, него је само открио љуте ране, од којих болује наше државно тело и са којих ће морати најзад и пропасти, ако се за времена не залече, те да узмогне сваки држављанин угарски своју лепу домовину једнаком љубављу љубити као своју рођену мајку. Иначе, ако буде ова држава мађијски према појединим народностима поступала, онда је те народности не могу ни љубити и онда је са свим природно, ако буду изгледали и чекали на помоћ са стране.

Због тог чланка оптужио је државни тужилац уредника „Трибуне“ и писца чланка, али обојицу је ослободила сибињска порота, која се састојала из самих Саса ердељских Но то још не би значило много; значило би само, да је сибињска порота правдољубива, те није хтела државном тужиоцу да учини по вољи, па да осуди невине људе, да би их суд после послао у тавницу, да се тамо науче љубити домовину и поштовати данашње установе. Али правда сибињске пороте уместо признања са свију страна нашла је најжешћу осуду у мађарској саборници и у мађарско-немачким листовима, који сви као из једног грла ударише на ларму, као да зграда мађарске државе са свију страна гори и као да је непријатељ ода свуд упао у нашу земљу. Владина странка, умерена опозиција и крајња левица сви се слажу у томе, да треба строге мере употребити против „агитација“ и против „бунџија“ против мађарске државне идеје, а сибињску пороту ваља за њену правдољубивост и непристрасност разрешити, па ако у будуће државни тужилац опет подигне парницу против каквог румунског или саског листа, онда да оптуженим уредницима не суде Саси или Романи поротници, него Мађари у Колошвару и Марош Вашархељу, као што и нама Србима суде Мађари у Пешти и Араду, дакле да буду и Саси и Румуни са нама Србима потпуно „равноправни.“ Као што нама Србима у политичким пресским парницама не суде поротници српске народности, него Мађари у Араду и Пешти, који наш језик не разумеју и који ће из предзаузимљивости, пристрасности и неразумевања наших одношаја често осудити и најневиније изразе, као што је то и био случај са нашим дичним Милетићем, кад га је оно пештанска порота осудила због чланка, што га је против хрватског бана Рауха

ЛИСТАК.

СРПКИЊА.

III. Српкиња-ратарка.

Поборници женске еманципације тврде, да ће жена потпуно слободна бити онда, кад буде била у стању, да сама себи зарађује кору хлеба, кад се буде могла сопственим радом издржавати, т. ј. кад буде у друштву као производни члан заузела место. Док тога не буде, т. ј. догод је она упућена на зараду свога оца, брата, или мужа, све донде она не може потпуно независна и слободна бити, него мора бити у мањој или већој мери потчињена онима, што је издржавају. Ту потчињеност да богме да ублажују љубавни одношаји између мужа и жене, крвно сродство и љубав између оца и ћери и између брата и сестре, али тек потчињеност остаје потчињеност и жена се ње не ће опростити, догод не буде потпуно стала на своје ноге, догод не буде могла самостално живети, самостално зарађивати, а да није упућена на зараду свога оца, брата или мужа.

Да ова тврдња није потпуно на истини основана — то нам може најбоље посведочити Српкиња-ратарка. Она ради све пољске послове, на које није нужна особита физична снага, извршује све виноградске радње, дакле очевидно ради производно и могла би се својим радом самостално издржавати, па ипак није слободна, него је најцрња ропкиња у кући. И не само да наша ратарка производно ради, него је она и мала трговкиња, у чему јој је Немица као образац послужила. Српкиња ратарка износи на пијацу производе свога рада: лук, краставце, патлиџан, паприке и т. д. па тиме набавља за своју кућу новаца за „ситни трошак.“ Уз то још тргује са млеком и сиром, па њоме све већма превлађује трговачки дух, што пређе није било, али невоља је у њој пробудила особине, које су донде у њој мртвим сном спавале, те с тим постаје све челичнија и способнија, да се у борби за опстанак одржи. Немица-ратарка пређе је тако рећи апсолутно владала на пијацама н. пр. банатских вароши, а сад је све више и више потискује Српкиња-ратарка, која се отресла свог досадањег немара и нерада, те је добром вољом и пуном енерђијом загазила у борбу за опстанак Уз то се од новосадске изложбе женских рукотворина отворило Српкињи-ратарци поље за ново делање у великом стилу. И досад је она ткала ћилимове и неговала домаћу нашу индустрију, али сад су нам такви изгледи, да ће то одсад моћи чинити у великом стилу, јер ће се купаца за производе њезиног рада наћи и у страноме свету, те куд није могао допрети никакав наш мушки рад, ту ће допрети женски и осветлаће образ српски. То ће бити нов извор, из ког ће Српкиња-ратарка моћи прибити средства за одржање своје и своје породице.

Поред свег таквог и толиког рада, Српкиња је ратарка права ропкиња свога мужа и нигде не избија на површину грубост и дивљаштво у брачним одношајима тако, као код ратара, што се дабогме једино има приписати ниском ступњу образованости, на којем стоји наш ратарски сталеж. И не само да муж сматра, да су такви одношаји између мужа и жене са свим природни, са свим лепи и у свом реду, него за такве их сматра и сама жена. Ко би по ратарском сталежу стао пропагисати за еманципацију жена, тај би баш међу самим женама нашао своје најжешће противнике. Жена сматра свој данашњи положај за природан и ма да је тежак и горак по њу, она сада не би дала, да се исти мења, шта више, њојзи је често криво, ако јој је муж благ, што она сматра за нељубав, за непажњу према својој особи. Веле, да се једна млада својој родбини тужила, да је муж не воли, јер већ шест недеља је удата, па је није још ни покарао, а камо ли тукао. У осталом, разуме се, да ратарка осећа мучност и тешкоћу свог потчињеног положаја и труди се, да себи одлакша лукавством, као што то чине сви робови. Но то је убојно средство свију жена, па ни ратарка не чини изнимку. И она је верна кћи Евина. Само што то лукавство наноси штете ратаревој кући и породици, јер у колико је наша ратарка конзервативна према породичним односајима, што постоје, у толико је пријемчива за накарадне захтеве моде, па пошто јој муж не даје новаца за подмирење тих захтева, то она сама без мужевљевог знања продаје из куће храну, закине где може врајцару и тако задовољава своју сујету, те баца новац на хаљине, белило, руменило и т. д. Али то се доста ретко догађа и доста мало њих ратарских жена практикују, те се и не може свим ратарским женама у опште пребацити. Али има друга једна мана, која је ужасна и за коју непосвећени не могу ни помислити, да је тако општа, да је тако јако преузела маха. Та ужасна мана, но не мана, то је слаба реч, већ тај ужасни грех и злочин проистиче из невоље и из тежње Српкиње-ратарке, да остане што дуже младолика и лепа, а тај се грех и злочин зове: т р о в а њ е п о р о д а.

Невоља је велика, једва се толико има, да се породица од дана на дан одржи, па би та невоља још већа морала бити, кад би се породица са још којим новим чланом умножила. За то ваља бити нероткиња, те за ту цел разна средства употребљавати, што нашим женама дају бабе-отровнице, па упропашћују тиме жене и народ. Нема вароши, нема села српскога, у коме не би биле такве бабе-отровнице и у којем се не би наше ратарке лаћале таквих средстава, те излажу саме и свој живот најгећој опасности и не дају, да се број Српчића и Српкињица умножи. Закон до душе казни такве грешнице и преступнице, ако их дохвати, али сам грех не може спречити, нити да се у тајности и даље не практикује и то све у већој мери, све у ужаснијем размеру. Ту би могла само помоћи добра реч, мужевљева оштра пажња и — што је готово најглавније — живи и неуморни рад свију нас око унапређења нашег материјалног стања,

написао — тако се сад хоће, да ни Румунима и Сасима у Ердељу не суде поротници њихове народности, већ Мађари, које ће већ мађарска штампа научити, да суде праведно и непристрасно, „агитаторима“ и „бунцијама“. И не само то, него је ову прилику владина странка употребила на то, да се врати на омиљену тему министра-председника Тисе, те да сав свој јед поред националних „агитатора“ и „бунција“ проспе и на саму установу, на саму пороту и да тим докаже, да је треба у опште уништити, па да о свим политичким преским парницама расправљају редовни судови, а не грађани, не људи, који нису правници. То је стара жеља свију назадњака, па им је сад ова прилика добро дошла, да се једним великим кораком ближе примакну остварењу својих противнародних жеља и намера.

Но то још не би тако жалосно било, та народ ће имати довољно снаге, да сузбије назадњачке тежње владине странке, али из ове буне, што се у мађарској саборници и у мађарско-немачкој штампи против народности подигла, избија на површину са свим други факт, који мора са болом испунити груди сваког искреног и савесног пријатеља ове земље и државе, а тај је факт: све су мађарске политичне странке једнаке према народностима, све оне подједнако теже, да немађарске народности згњече, па најзад и одроде. Мађарске политичке странке уче свој народ, да не буде брат и најстарији друг немађарским народностима, него да им буде крути господар, који ће их камџијом по лицу и фокошем по глави, ако не буду хтеле, да се одрекну својих народних судбина и свога матерњег језика.

Таква тежња не може уродити добрим плодом. Таква је тежња управо државоопасна и у самој ствари наперена је против мађарске државне идеје, јер отуђује народности од државе и гони их, да ову сматрају као своју мачеху а не као своју рођену мајку. Мађари сами раде против своје „државне идеје“, кад неће зближење и братство са осталим народностима, што у Угарској живе, те да онда сви сложно и успешно порадимо на напретку заједничке нам домовине. Али догод буде мађарска држава спречавала културни развитак и напредак немађарских народности донде ће све у нашој отаџбини владати запето стање, које неће дати ни мађарском народу нити осталим народима у Угарској, да напредују у сваком погледу и да својој домовини извојују потпуну политичку самосталност и да држављанима осигурају политичке слободе, него ће Угарска вазда остати бечка слушкиња, а прва спољна неприлика може јој донети и потпуни распад. Ко дакле од Мађара љуби искрено и савесно своју отаџбину, тај би се требао одрећи тесногрудог и кратковидог шовинизма, па да немађарским народностима пружи руку, те да се онда сви заједнички и братски боримо за потпуну слободу и независност наше домовине. Али док тога не буде, т. ј. док мађарски народ и његове политичке странке не дођу до увиђавности, да Угарска може само тако опстати, ако се задовоље праведне жеље свију немађарских народности, све донде мора међу немађарским народностима владати најтешња солидарност, па да се заједнички а свим законитим средствима боре за свој културни развитак и национални опстанак А одрицати се сада солидарности с осталим немађарским народностима у борби против данашњих неправда и злих прилика, као што су то наши нотабилитети са својим кикиндским програмом учинили — то би било самоубијство. То не сме ни једна народност учинити, најмање пак јуначки српски народ Ми се морамо борити за свој културни развитак и национални опстанак, а ако нам је овај мио, онда не смемо полагати оружје, па се противнику предати на милост и немилост, него се морамо и даље борити, док најзад и не победимо, т. ј док у нашој лепој отаџбини не овлада потпуна слобода и равноправност, док Мађари, Срби, Румуни, Немци, Словаци и т. д. не буду постали права браћа, верни и честити синови једне и исте мајке: Угарске. те да је уздигнемо и узвисимо над свим другим земљама а у корист и на дику свију нас.

Дао би бог, да и Мађари скорим до овакве политичке увиђавности дођу, а немађарске народности увек су готове, да искрено прихвате братску руку. Нека је Мађари само пруже, па ће се уверити, да народности нису непријатељи ове земље и државе.

Л Н.

Политички преглед.

Са будапештанске конференције. Једва једном протурише господа по новинама у место програма неку резолуцију, коју су потписали чланови будапештанске конференције. Потписи фале, јер да су и они изнешени, видило би се, да чак ни ту резолуцију нису потписали сви чланови конференције. Резолуција се креће у општим фразама. У првој се тачци вели, да посланици стоје на земљишту поравнања, а у другој се тачци напомиње, да ће посланици порадити на решењу српских автономних заплета, и старати се да жеље народа доведу у склад са захтевима цркве. У додатку се изриче, да је нуждан српски лист, који ће дневно излазити у Пешти, и да ће се лист покренути у своје време на акције. Једно на друго: није се могло доћи ни до тачног програма у коме би биле јасно изложене жеље, а и лист ће се покренути онда, ако буде довољно акционара. Па шта је решила будимпештанска конференција?

Са угарског сабора. — У петак 25. јануара водила се у угарском сабору такозвана апропријациона дебата. Владин предлог да богме да је већина усвојила, али моралну је победу опозиција извојевала. Посланик Гулнер је оштро критиковао политику данашње владе, која све већма упропашћује народ нарочито средњи сталеж, који и ради и бори се на свим пољима рукама и главом, па зато ипак услед данашњих злих економских и политичких прилика пропада. Даља дебата је жестоко текла, у току које је Јосиф Мадарас нагласио своја републиканска начела, а посланик Чанади је између осталог рекао: „Народ се мађарски увек борио за независност до срамне издаје код Вилагоша. За тим дођоше поравнања од 1867. и 1878., ово последње је поравнање услед јереси да не кажем издаје Коломана Тисе... Ту председник прекида и опомиње говорника на ред, а Чанади наставља: „Ја говорим истину и изрећићу је и пред божијим лицем. Ја ћу доказати, да је тако. Ако се то министру председнику не допада, ја сам готов да му на сваком пољу сатисфакције дам. Поравнање нас је учинило аустријским, бечким скутоношама. Пошто се народ проклетства заједничких послова не може друкчије опростити, то изјављујем и данас, као што сам више пута учинио. да ћу као празник прославити онај дан, када се буде Аустрија са великом немачком државом стопила“. Председник прекида и опомиње говорника, а овај одустаје од даљег говора. За тим је говорио Тиса и правдао је своје ренегатство, промену својих политичких начела, те је тиме код својих мамелука стекао живог одобравања. Најзад је, као што у почетку споменусму, владин предлог примљен са већином гласова и усвојен је за основу специјалне дебате.

Са угарског сабора. Идућег уторника отпочеће у угарском сабору расправа о горњем дому. Већ до сад се пријавило 23 говорника у тој ствари, а међу њима ће говорити деветорица за, четрнаесторица против предлога. Нема никакве сумње, да ће Тисин законски нацрт о горњем дому проћи у угарском сабору. Друга је ствар како ће га примити сам горњи дом. Јер о том нема никакве сумње да нов законски предлог о измени горњег дома не може да задовољи ни племство, ни народ, ни икога доли једино владу и Чивуте. С тога није противан том новом Тисином делу само народ но и племство; па може лако бити, да ће запети кад дође до горњег дома. Тиса је свој законски нацрт радио по оном правилу: „кад не задовољиш никога, онда је најбоље, јер се морају тако напослетку сви задовољити.“ А да не буде правило без изнимке, он је задовољио Чивуте.

Између Црне Горе и римског папе отпочети су преговори. Тиче се црквених ствари. У јужним областима Црне Горе, нарочито крај Скадарског језера живи приличан број католика, па се сад ради на том, да се споразуме влада и папа око црквених питања.

Регулисање Драве. Стручњачки одбор, коме беше поверено, да испита корито Драве, довршио је свој посао и нашао, да би се са мало трошка корито реке до Леграда дало исправити тако, како би могле по реци пловити лађе. Услед тог извештаја преузеће се уређење дравиног корита и извешће се још у току пролећа. С овим ће чином Троједница, управо један део њезиног становништва, доћи до јефтиног подвоза своје хране и земљорадничких производа.

Незадужена земља. 2. јануара тек. год. отворен је фински сабор. Својеручно писмо руског цара Александра, којим проглашује сабор за отворен, наваља, да је у последње време Финска напредовала у броју школа, у просвети, па и у економском погледу. Доходи су толики да покривају све трошкове па чак и претиче. Из тог заостатка се основао фонд за ванредне прилике, па ће се сад смањити и пореза. Финска је саставни део Русије, броји на 2,000.000 житеља, и до сад је једина земља у Европи, која нема дуга. Русија ма да нема свога устава, оставила је фински устав да постоји. Она је до сад толико човечна, да не цеди ту земљу, ма да би то могла чинита. Хрватски листови указују на овај пример „азијатских Руса“, те питају Мађаре: „А како ви с нама радите!?“

Енглески пораз. Енглези су претрпели у Судану велики пораз. Главни град у Судану. Картум, освојио је лажан пророк, Мади, а шта је са енглеским генералом Гордоном и његовом војском, која је бранила Картум, то се још и не зна. После овог пораза остаје Енглеској двоје: Или да напусти сасвим Судан и да се ратосиља те немиле политике, или да га сасвим освоји и да у опште буде у свом Египту енергичнија. Ово задње може довести Енглеску у судар с Европом, а египатска освајања нису ни Гледстону мила. Међутим енглеска владајућа струја канда ће га нагонити да попусти од свога начела.

Из листова.

О будапештанској конференцији пише „Уставност“ ово: „Пештански и бечки листови занимају се српским клубом у Хрватској. Какве мисли, какве тежње они томе клубу подмећу, није тешко погодити. Ми нећемо овом приликом да се упуштамо у претрес свега тога, само толико велимо, да српски клуб, имајући у виду интересе свога народа, неће никада хтети учинити оно, што би се у Бечу и Пешти желело. Срби, који тај клуб сачињавају, не смеју никада себе дотле понизити, да постану оруђе у рукама народних непријатеља, но њихова је света дужност, да свагда и у свакој прилици стану на браник народних права и интереса.“

О европском миру у свези са Босном и Херцеговином пише „Глас Црногорца“ ово: „Берлински уговор не могу благосиљати народи на балканском полуострву, којима је тим уговором велика неправда учињена. најмање пак српски народ. Али, изузимајући питање о Босни и Херцеговини, које је остављено у неизвесности, берлински уговор има бар толико вредности, што је њим на балканском полуострву створено једно стање, које има своје извесне облике, и један положај који је тачно одређен и ограничен. То стање и тај положај, гарантован је силом међународнога уговора, који ваља да се пази са свих страна, **јер само док се он пази, служиће као тврд ослонац за одржање мира и за даљи мирни развитак одношаја на балканском полуострву.**

Одржањем данашњега стања на балканском полуострву, какво је тако је, учиниће се бар толико, да се помету свачији рачуни и спекулација на то полуострво.

Ако је заслуга скрњевичког састанка то, да се престане мислити да је балканско полуострво пусто масло него да оно почива на утврђеном међународном уговору, који се не сме једнострано мењати и у који се не сме ни с које стране тицати, онда му та заслуга није мала.

Под заклоном тога уговора а под заштитом скрњевичког споразума моћи ће се народи источни без бриге и страховања предавати делима мира и свом унутрашњем оснажењу, које им је толико потребно.

Под тим заклоном и том заштитом дата је и нашој влади могућност, да води политику мира и да се лепо пази са својим суседима, а то су услови под којима ће она моћи и у напредак, без узнемирења за животне интересе ове земље, предавати великим задатцима унутрашњег препорађаја ове државе“.

ДОПИСИ.

У Шајкашкој, 20. јануара 1885. — (Оснивање „српске женске добротворне задруге“ — Шајкашке „беседе“. — Петровоселски поп-Панта.) — Као што у 11. бр. цењ. „Заставе“ читасмо, на чурушкој светосавској „беседи“ предлагао је у свом говору г. Иван Ј. Иванић тамо присутној публици, да се у Шајкашкој оснује „српска женска добротворна задруга“, са седиштем у Чуругу, а да обухвати сва шајкашка места, у крајњем случају бар места жабаљског среза. Ова нас је мисао јако обрадовала, камо те лепе среће, да се „женска задруга“ још раније овде основала, те не би на срамоту нашу на „новосадској изложби женских рукотворина“ Шајкашка са 20, речма двадесет предмета заступљена била. — Сада стоји до вас честите Српкиње овога српскога краја, да се у сваком месту о овој ствари посаветујете, да о своме саветовању решење писмено донесете, и то решење дотле подржите, докле се или у Чуругу, или Госпођинци, или Тителу, „одбор“ ради оснивања ове задруге не склопи, и свој позив на шајкашке Српкиње преко јавних листова не управи; тада би ви требали да се оваком позиву са својим решењем одазовете, и да се ова давно жељена и преко нужна задруга што пре на корист шајкашком женскињу оснује. — Напомињући, да би ова задруга ширила женску радиност у народу, да би била образац раду и штедњи, и да би потпомагала сиротињу у крајњој нужди новцем из задружног фонда, држим, да би нужно било да и Госпођинчани, који су свакада у целој Шајкашкој најсвеснији били на својој „беседи“ о три Јерарха, ову ствар са већим одушевљењем покрену, и да онда одмах „одбор ради оснивања српске женске добротворне задруге у Шајкашкој“ — у Госпођинци оснују, „проглас“ па Шајкашкиње управе, у опште да се озбиљно заузму да ова ствар не пређе, — као многе — у заборав. — Мећемо на срце честитим Госпођинкињама, и осталим Шајкашкињама да оснују „женску задругу“! — О резултату ћу читалачку публику известити. —

У Шајкашкој је ове зиме до сад била једна „беседа с игранком“, коју на св. Саву приреди чурушко српско црк. певачко друштво. — Ток ове беседе познат вам је из извештаја чурушког дописника, напомињемо овде да би чурушко певачко друштво већег рада и јачег полета требало да покаже, јер преко целе године само једну беседу приредити то је заиста — мало рада, за што не би исто штов. певачко друштво ових месојећа још једну „беседу“, ил' бар „село“ и томе подобно приредило и то у корист „женске задруге“? Ово би требала да учини управа истога друштва, јер треба једном да увидимо да је за нас спас само свестрани рад на сваком пољу. —

Другу „беседу“ у Шајкашкој приређује госпо

те да ратарска породица не мора страховати, да неће имати чим да захрани новог Српчета и нову Српкињицу. Онда Српкиња-ратарка неће морати тровати пород свој у утроби својој, него ће му дати живота, да у животу слави бога и природу. Иначе деморализација у ширем смислу није се увукла међу наше Српкиње-ратарке и ако је већ помолила своју отровну главу, те прети, да ће са свим окужити и отровати наш свежи и здрави ратарски сталеж, наше честите и чедне ратарке. Али надајмо се, да ће се сви отровни упливи, који услед данашње ужасне невоље и покварености од горе утичу на наш ратарски женски свет, разбити о понос, радиност и здрави морал наших Српкиња-ратарака, те да у том погледу неће морати црвенити образ српског родољуба, као што мора црвенити у родољуба других народа, што око нас и међу нами живе. Невоља је ужасна, примери су прилепчиви и већ гдегде је деморализација захватила по неку жртву, али понос, радиност и чедност Српкиње-ратарке неће допустити, да неморал преотме маха и да се у истом угуши читав народ, јер ће му отровати душу и срце. Покварен народ није способан ни да се за слободу бори, већ у неморалу сахрањује и све своје идеале о лепшој будућности. С тога је неопходно нужно, да се сачува морал и чистота, што је у погледу Српкиње врло лако, јер не треба много муке, па да се злато одржи у чистоти, да увек сија.

Српкиња-ратарка интересује се и за наше јавне ствари, нарочито приликом избора било посланика, попова, општинских чиновника или учитеља. Она је у тим приликама често далеко боља од свог мужа Србина-ратара. Дочим овај често заборави на себе и свој понос, згази на свој српски образ, па се прода за пиће, јело и новац, донде на Српкињу-ратарку не може нико утицати: ни поп, ни чиновник, нити икакав господин, да на свој уплив на свог мужа употреби на то, да га задобије за против-народног кандидата, Српкиња ратарка стоји у овим приликама увек на страни народне странке и у колико може утиче на свог мужа морално, јер му не да, да се за пиће и јело понизи, па да се прода, него гледа свим могућим начинима, да га нагони, да гласа по свом уверењу и по својој савести.

Као мати Српкиња-ратарка слабо обраћа пажње на развитак и напредак своје деце, јер за то нема ни сама довољно спреме, нити има времена, нити пак увиђа потребу за то. Ни она није друкче одрасла, па хвала богу може своју судбину подносити, те ће и њезина деца моћи њихову. Децу своју нерадо шиље у школу прво што је гони материјална оскудица, па не може деци да набави хаљине и нужне књиге, међу тим их може код куће и у пољу у разним пословима употребити, а друго, што не увиђа, да ће она и деца јој икакве користи имати одатле, ако посврше основне школе. Али и то се полагано код нашег ратарског сталежа губи и наше Српкиње-ратарке све већма увиђају корист школа и образовања, те је услед тога све већи проценат ратарске деце, што школу похађају. У томе је често Српкиња-ратарка увиђавнија од Србина ратара и то јој свакако служи на дику и част.

Да завршим.

Српкиња ратарка има свакако великих мана и данашње зле политичке и економске прилике прете, да ће је сурвати у понор покварености, али она је поред својих мана пуна и врлина, још је здрава и честита, отима се и не да се и у борби за опстанак развија све нове лепе особине и нову снагу, па с тога она ни пропасти не може, него ће се у пркос данашњој покварености и данашњим рђавим приликама одржати на моралној висини, на којој је и до данас стајала, а кад се будемо једном тих злих прилика ослободили, кад се буде и на нас насмејало и кад нас буде загрејало сунце среће и слободе, онда ће се Српкиња ратарка ослободити и оних мана, које ју данас затиру и са којих ми сви страдамо. Српкиња је ратарка здрав, свеж и чедан створ, па с тога је очекује и лепа будућност, кад буде народни живот пошао здравим и напредним путем, путем редовног и непрекидног развитка и напретка у материјалном и моралном погледу. Српкиња ратарка знаће онда да врши своју дужност, а њен рад осветлаће образ читавом народу српском, као што и сад већ у многом чему служи своме патничком народу на дику и понос.

Л. Н.

ђиначко „српско црквено певачко друштво“ на три Јерарха т. г. у корист свога фонда. — По добивеним позивницама можемо рећи, да је програм одабран, — по што ћу на беседи присутан бити то ћу и ток јој у своје време описати. — Ово је друштво већ вредније од чурушког, јер о већим празницима у цркви редовно црквено пјеније отпоји и навек јачег полета показује, — и оно би могло које „село“ у корист будуће „женске задруге“ приредити, а не вавек се старати о своме трбуху — о своме фонду. — Ми се бар од свесних Госпођинчана надамо, да ће овој жељи, од опште потребе, задоста учинити. —

Дође нам случајно до руке 8. број шовенистичко-мађарског листа „Bácska“, који доноси један допис из Н. Сада, који нас се не би ни мало тицао, да се у њему не спомиње петровоселски поп-Панта Поповић, онај поп-Панта који је у српском листу издао „изјаву“, којом изјављује да се уклонио са попришта „народне и црквено-школске политике“ а међутим по његовом Петровом-селу и Бечејском срезу не само да се уклања од политике, већ се још већом жестином бори уз барјак — мађарске владине странке. — Поп-Панта је Шајкаш, био је некада као што је познато, жестоки поборник српске-народне-слободоумне странке, сарадник „Заставе“, а сад — скутоноша владиних милосника. Ево шта вели о њему горњи дописник „Бачкин“: „При честиткама имена-дна новосадског жупана на све присутне је учинила пријатан утисак наздравица Панте Поповића петровоселског мађарски осећајућег српског пароха, који је рекао „да на целом свету српској народности није боље, као у дичној Мађарској држави“. „Камо те среће да сви српски попови овако мисле“ — вели при завршетку дописник — онда би број јунака око анархистичне „Заставе“ далеко мањи био“. — На здравље поп-Панто, хвала ти!

Срдан.

У Ст. Пазови о св. Сави. (Реч две о загребачком сабору.) Завеса наше саборске позорнице и опет је застрла место, где народни посланици са народним поверењем у рукама, народне захтеве на видик изнашају, народне боле лече, са јадом и несрећом народа — владу упознавају и народна права бране; то је бар цел уставног живота, то је цел скупу васколиких „народних“ посланика.

Па јесу ли наши посланици овом моралном позиву потпуно, или бар у неколико одговорили? Одговор на ово свима нам је познат и сувише. Тежње Тисине и тежње „народне“ странке, спојише се с тежњама српског клуба и тако ће се од јако с крвљу стечено име дичне крајине до бескрајности осрамотити.

Мило би нам било да се све ово не оствари. Г. бар. Живковић покренуо је, да бар оне првобитне народне жеље на загребачком сабору остваре, а покушај је учињен с интерпелацијом изведеном у саборској седници од 13. јануара на грофа Хедерварију; и ово је најважније, што је последње саборске периоде учињено. Сви смо потпуно уверени, да је г. Хедервари могао одговорити на ту интерпелацију, и да његово ћутање не значи никакво добро. По ако све то још увек не растресе посланике српског клуба, онда се немамо од њих ничему више надати.

Оволико у кратко о бившем срп. самосталном клубу, — а сада ћемо се дотаћи једног члана народне странке, који је стегао посланички мандат извојеван у чистом српском котару. Позната је ствар, каквом је „финоћом“ лањског избора дошао г. Мирко Хрват до мандата; њему је српски народ поклонио поверење и то у такој мери, да г. Хрват кад би све обвезе народног заступника на страну ставио, морао би из признања делати не само за интересе српског народа, него изрично за његов изборни срез. 600 гласова, 600 породица дадоше му неограничено поверење, поверење с којим се уједно г. Хрват поносити може; колике муке и беде претрпише те породице, колико пута наши прадедови опраше лице своје знојем и крвљу, док су себи извојевали то велико оправдано народно право, знаће и сам г. Хрват и кад је једном дошло време, да тај народ и свој глас дигне пред вис. престолом, зацело није поклонио своје поверење, да и опет извојује председничко звонце свом посланику, него да једном одстрани сваку беду и невољу, па ако не са свим, оно бар у колико се то израдити да и израдити може. — У то име би слободно могли запитати г. Хрвата, је ли њему познат положај његовог котара? Да ли се он сећа, да је још лане заступник тога котара г. Ракић у кратко владу интерпелисао, што се једном не стане на пут елементарним сметњама карловчићког изборног среза?

Више пута смо прошле јесени — а то свагда бива — узданули, па жељу у молитви богу опремили, не би ли г. Хрват заишао у наше пределе а по томе заишао по своме котару! Ако није видио море и по њему острва, то у истоветној слици у мањем облику може у свом изборном срезу видети. Вода је обухватила мал не цео карловчићки котар тако, да поред тога распростире своје корито и у сам наш пазовачки котар где ће нам — ако иоле мало вода порасте — потопити највеће чисто српско место — Војку. Да се томе не би могло помоћи — ћутали би, али једна канализација па је најтежи камен са грбаче тога јадног народа скинут.

Ништа друго до ли само материјалног пожртвовања и од многих до јако изведених подузећа, могло би се ово најважнијим назвати — а оно још спава.

Ми се надамо, да се ова ствар више неће одлагати, сам председник сабора као заступник тог среза мора је што пре на ново покренути и живот 50.000 душа добрим олакшати.

Оволико из искреног, патријотског срца.

В. J.

Да се захвалимо! Не остајемо никоме дужни, најмање „учитељу“. Госп. Ђ. В. поучава нас, да је такст саборског устројства не зна чијом кривицом осакаћено штампан у српској народној задружној штампарији, те се он у погледу распореда појединих параграфа не слаже с аутентичним текстом. Хвала на поуци.

Међутим: мисли ли збиља г. Ђ. В. да ако постоји нека штампарска погрешка, постоји и све оно, што је он написао о нашој автономији? Немојте да се варате господине!

Госп. Ђ. В. је пронашао прву, другу, па за тим и трећу „главну ману“ због које рама наш автономни живот. Његови су чланци о нашој автономији као нека троглава хидра, размрскаш ли јој једну главу, остане друга па трећа. Сад смо се још боље уверили у змијску природу тих чланова. Остао је само реп, одрубљен од главе, па се и тај реп још трца. Па кад већ тај реп треба „екстра“ убити, стрпите се до прве прилике, учинићемо и то.

Вести из места и са стране.

Главна скупштина „Добротворне задруге Српкиња Новосатнија“ која је била заказана за 13. (25.) јануара о. г. сазива се поново за идућу недељу 3. (15.) фебруара о. г. у $^1/_2$3 сата после подне у гимназијску дворану; где ће се већ изложени предмети претресати.

Имамо да јавимо, да је покојни Јован Радовановић оставио међу осталим, и на фонд ове Добротворне Задруге 50 фор. а. вр.

Наименовање Пештански листови доносе вест, да ће кроз најкраће време барон Николић, вршачки и панчевачки велики жупан, бити наименован за комесара српско народног црквеног сабора. Комесара би дакле већ имали, и сад нам само још фали маленкост — сабор. И из овога се види, како министру Тиси много лакше иде за руком „наименовање“, но све остало. Биће дакле да г. Ђ. В. у својим чланцима „Пред конгрес“ има ипак право. Да је по његовом, те да имамо „наименовани сабор“, т. ј. сабор у коме је трећина чланова наименована, ми би сабора већ давно и давно имали. Министар Тиса не би могао да одоле својој жудњи за наименовањем, наименовао би све што се наименовати може, па и наш сабор. Е ал тако је то, кад српски народ хоће да слуша практичне људе.

Из XVI. века. Кардинал Михајловић хоће баш да — проклиње. Он потеже XIX чланак тридентинског конзила и хоће по њему да суди професора Кршњаву, јер се г. професор упустио у двобој. Ми не бранимо двобој, али кад г. кардинал хоће да се држи закључка тридентинског конзила, он нека га употреби у целости ако има куражи. А тај закључак чланак XIX. гласи овако: „Гадан обичај двобоја, који је уведен подстрекавањем ђавола, нека се укине из хришћанског света. Цареве и краљеве који трпе двобој у својим државама, треба искључити из крила цркве и одузети им светску власт. Они, који се упусте у двобој, или у њему учествују као девери нека се избаце из крила цркве, нека су за вечита времена проглашени за инфамне и нека се казне као убијце“. Папа Бенедик XIV. наредио је у својим наредбама 1752. да се под двобојем разуму и двобоји међу војницима. А код нас на пример војени закони некад присиле војнике на двобој. Па за што се г. кардинал не бочи са државом кад хоће да брани неке старе законе цркве, но се држи само јодног човека?!

Једна женска глава умешала се у атентаторску борбу између Ираца и Енглеза. Она је вођу ирских незадовољника Одована Росу ранила из револвера. Жена је млада, зове се Дисли Дедеј и удовица је једног официра. Она је своје дело учинила из политичке освете.

Из судница.

Преска парница против романског листа „Трибуне“.

Ради допуне нашег извештаја о овој знатној преској парници доносимо још ово: Пошто су оптуженици говорили, узео је бранилац Фрибек реч. Указао је на то, да већ од две године није било у Сибињу преске парнице, а сада за последња два месеца добисмо две. Изгледа, као да је држава учинила примирје са штампом; ова га је повредила, па је сад букнуо рат. У чланку се не говори против судске расправе, него се захтева, да се закон употребљује према захтевима и потребама појединих народности. У чланку се прича о постанку закона о народностима, цитирају се Деакови изрази и законски параграфи. Председник краљевске табле учинио је противзакону наредбу, кад је наредио, да мађарски језик буде обавезан. (Ту председник прекида говорника са речима: Молим г. браниоца, да се од предмета не удаљује.) По наредби министра Битоа важио је стари одношај: тек године 1878. издала се наредба, да адвокат само на мађарском језику са судом може општити. Немачки је језик светски, а мађарски влада само овде. Ако је борба за својину оправдана, онда је борба за народност још већма оправдана. Дужност је писца чланка као публицисте борба, па он унапред указује на зло, што само по себи још никако то зло не производи. Ако неко некога, који стоји поред барута, учини пажљивим, да не запали барут, тиме он не производи несрећу саму. Дражења у чланку нема, такво се може само интерпретацијама из чланка извести. Бранилац за тим чита § 173 казненог закона, у којем се избрајају критерије дражења, па пошто се ниједна не налази од оних, што је државни тужилац чланка инкриминисао, то се писац чланка не може осудити. Изводи најзад Сечењијеве речи, које је овај у интересу народности написао.

Државни тужилац Трибус у реплици изражује своје чуђење, што писац чланка тврди, да је свој чланак само у интересу мађарске државе написао. Пита, да ли не значи то дражење, кад се каже, да је дужност Романа да врбују непријатеље против Угарске? Већ по стилу може се познати дражење. Ми нећемо слепо опоновање да казнимо, већ тежњу, да се мађарска држава потресе. Не припада к ствари, да ли писац сматра, да је повређен закон, ако се мађарски језик употребљује; говор о тој теми је дозвољен, али само у границама закона. Моли, да порота изрече, да је писац чланка у „Трибуни“ крив.

Оптужени Славици наводи у својој дуплици, да га је само хуманитарност руководила. Кад би Романи тако поступали са Немцима, као што чине Мађари, њега би то такођер огорчило. Он неће заверу против Угарске, али иза њега стоје многи, који мисле, да ми треба један другом да помогнемо, а не један над другим да влада.

После браниочеве реплике ресумирао је председник Јаноши и ставио је поротницима ова питања: 1) да ли у чланку има дражења против појединих уставних установа? (казнени закон § 173) 2) да ли је Јован Славици писац чланка? 3) да ли је Корнел Пап Пакурар био уредник? 4) да ли је Јован Славици због преступа дражења крив? 5) је ли Покурар због дражења крив?

За овим су те поротници ради саветовања повукли у побочну собу и после једног сата објавио је њихов посредник Коперт, да су поротници решили, да нису ни Славици ни Пакурар криви, те их је услед тога морао суд ослободити.

Народна просвета

(Школа. — Књижевност. — Уметност. — Позориште.)

„Матица Српска“.

Састанак књижевног одбора 10. (31.) јануара 1885.

Прима се за „Летопис“ оцена М. Петровића на књигу J. M. Жујовића: „Les roches des Cordillères“ и одређује јој се награда од 12 фор.

Иван Мартиновић шаље за награду две свеске својих песама. Издају се на оцену дру Милану Савићу.

По предлогу секретаревом прима се за „Летопис“: „Животопис српског списатеља Богобоја Атанацковића“ од Мите Поповића и писцу се одређује за исти награда од 45 фор.

Владимир Красић шаље на оцену и награду из своје збирке 20 народних приповедака, што их је скупио по Горњој Крајини. Издају се на оцену Ђорђу Рајковићу.

Неименовани писац шаље за награду ван расписа роман под насловом: „Патница“. На делу се налази овај натпис: „Nuncio vobis gaudium, habemus — non — papam — sed „Roman“. Ex conclave“. Тај исти натпис налази се и на запечаћеном писму, које скрива име пишчево. — Издаје се на оцену Милану Андрићу и Паји Марковићу.

Јован Поповић Липовац шаље на оцену свој спев с насловом: „Издајица“. — Издаје се на оцену члану Јовану Грчићу.

Аркадије Варађанин подноси своју оцену на дело М. Симеона Кончара под насловом: „Јован Хајнрих Песталоци“.

Оцењивач у својој дужој оцени наводи, да то дело не заслужује да се награди ни по језику, којим је писано, ни по ствари, која је изнесена, ни по облику како је сложена, те тако не одговара ни потреби ни цели, којој је намењена.

На основу ове оцене не прима се споменуто дело.

Члан Јован Грчић јавља, да је прочитао шаљиву игру од 5 чинова под насловом: „Бачки натарош“ и позоришну игру под насловом: „Светолик и Зораида, која се има сматрати као наставак прве. Обе је написао и „Матици“ поднео Васа Димитријевић учитељ на Клиси.

У својој оцени наводи оцењивач, да оба позоришна дела не заслужују да се награде. Истина да у првом делу има по која жива слика и по који веран тип из живота наших сељака, али су то само поједине епизоде, које не стоје ни у каквој органској свези са целином.

Члан др. Милан Савић подноси своју оцену на приповетку: „Вештица“ од непознатог писца. По тој оцени дело је почетничко и написано је доста наивно, те се не може препоручити за награду.

Милован Ђ. Глишић моли, да му се изда досуђена му награда од 100 фор. за његову изворну комедију од 5 чинова под насловом: „Подвала“ и подноси писмену обвезу Велимира Валожића, да ће то дело његово за годину дана штампати и прописани број егземплара „Матици“ предати.

Позваће се управни одбор, да писцу досуђену награду исплати.

По жељи дра Стевана Павловића враћају му се рукописи: 1.) „Мала поетика (наука о песништву) за школу и народ“ и 2.) „Наука о песништву (поетика) са кратким прегледом естетике и додатком о књижевним особито песничким умотворинама словенским“ и издају му се у препису оцене на исте.

На молбу М. Симеона Кончара враћа му се рукопис његов: „Историја педагогије“.

Секретар напомиње, да је главна скупштина овластила књижевни одбор, да понови награде из закладе Јована Остојића и жене му Терезије с роком до 31. декембра 1885. за случај, ако се никакво дело не поднесе до 31. декембра 1884.

Награде су те:

1.) Историја српске новије књижевности од како се у њој појавио Вук. Стеф. Караџић па до данас. — Награда 50 дуката.

2.) Расправа о Буњевцима. — Награда 100 дуката.

3.) Популарна естетика за одраслије женске. — Награда 50 дуката.

Осим тога да се напомене у распису, да је расписана награда од 100 дуката за дело „Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас“ с роком до 31. декембра 1885.

Према тој напомени расписаће се поменуте награде.

Стеван В. Поповић у Будим-Пешти предлаже:

1.) Да се приступи систематском скупљању српских назива — ратарских, занатлијских и трговачких — у интересу што потпуније лексикографије српскога језика;

2.) Да се прибира грађа за историју свију оних вароши, села, заселака и места, у којима живе Срби с ове стране Саве;

3.) Да стручни чланови „Матице српске“ израде специјалан план о томе, каке да се прибере све, што би у нас вредно било да се зна и забележи о појединим нашим местима, о знаменитијим породицама и људима у том месту, како би се временом том прибраном грађом могли послужити сви они, који се баве историјом овостраног нашег народа.

Пошто „Матица“ нема довољно средстава, да би се такав рад могао започети с изгледом на повољан успех, то се у претрес тих предлога није могло ни упуштати.

Кр. уг. министарство просвете и црквених послова на извештај овога друштва дозвољава Марку Јеремићу, питомцу костићевом, да може за ову годину полазити овдашњу кр. државну гимназију, али да на годину мора ићи у Сегедин, као што је то оснивач наредио.

На молбу Ђорђа П. Рокнића техничара и питомца јовановићевог враћају му се његове школске сведоџбе.

Народна привреда.

(Земљорадња. — Индустрија и занатлијство. — Трговина. — Финансија. — Саобраћајна средства.)

Вредност пепела. Пепео од изгорелог дрвета, веле многи пољопривредници, врло је добар за ђубрење оних земаља, које потребују нарочито једну биљну хранећу честицу, а на име калија. По испитивању стекло се уверење, да негашен пепео има 7 до 10 процента калија и 2 процента фосфорне киселине. Међу тим кад се угаси, онда се процентна садржина на калију своди на 2 и нешто мање. Пепео од свију врста дрвета треба брижљиво скупљати, и ако се не жели да употреби за прављење цеђа, онда га треба на њиву однети и растурити. Овако исто треба да се поступи и кад се неће да употреби за прављење сапуна. Осим тога треба особито мотрити и на то, да га киша не испере, јер врло важне хранеће честице растворе се и одлазе из пепела, те тако овај губи оне материје, ради којих се и употребљава као ђубрећи материјал.

Што се тиче пепела од каменог угља, може се то рећи, да по испитивању има врло мало калија, те због те оскудице и не употребљава се за ђубрење, већ због друге неке његове особине, као на пример кад се хоће да размрве и иситне тешке и иловачасте земље онда се он узима, јер их врло добро измрви и истроши. На свом је месту, да се озбиљно примети, да би наши земљоделци осврнули своју пажњу и на пепео као на врло ваљано ђубре. Довољно је било време чекања, да се само на кошарско ђубре изгледају обилате жетве.

Против брадавица. Како су брадавице, нарочито кад се на руци појаве, не само несносне, но шта више онај део тела, где се буду пашле, праве ружном, то ево шта препоручује „Archiv für Pharm“, да би се отресли истих. Треба узети црна сапуна, који се на једној фланелској крпи мало више намаже, па онај део где се брадавица налази, том крпом обавити. Ту крпу треба носити и преко дан и преко ноћ. После мале употребе брадавице ће услед дејства сапуна одмекнути тако, да се врло лако могу ишчупати.

Противу загризања дрвета од зечева као пробитачно препоручује се ово средство: треба узети из апотеке $^1/_4$ кгр. ситног алоја и 3 кгр. угашеног креча, па ово смешати са 16 литара вруће воде. Раствором на овај начин добивеним треба с помоћу једне четкице стабла до потребне висине намазати. Кад се тако уради, зечеви неће смети да загризају у опште дрвеће.

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈОНСКЕ РАДЊЕ
Стевана Костовића у Будим-Пешти
од 24. јануара (5. фебруара) 1885.

Жито ново из Потисја	— —	78 80 ф.	8.70 ф.	8.90
„ „ „	— — — —	75 77 „	8 25 „	8 60
Жито банатске	— — — —	76 78 „	8.40 „	8 65
„ „	— — — —	73 75 „	8 — „	8.20
„ бачке	— — — —	78 80 „	8 70 „	8.90
„ „	— — — —	75 77 „	8.25 „	8 60
Жито влашко	— — — —	78 „	7.80 „	8.—
„ „ по каквоћи	— —	77 „	7.60 „	7.75
„ „	— — — —	76 „	7.40 „	7.50
„ „	— — — —	74 „	7.20 „	7.30
„ српско	— — — —	74 76 „	7.20 „	7.40
Узани-жито за март-април	— —	ф.	8·23 „	8.25
„ за септ.-октобар	— — —	„	8.81 „	8.83
Раж нова мађарска	— — — — — —	„	6 85 „	7.10
„ влашка	— — — — — —	„	6.70 „	7 —
Јечам нов за храну	— — — — —	„	6·10 „	6.25
„ по каквоћи средња роба	— —	„	6.50 „	6.75
„ за пиваре	— — — — — —	„	8·50 „	9·—
„ влашки	— — — — — —	„	6.25 „	6.50
Зоб нова трг. роба	— — — — — —	„	6.40 „	6.50
„ фина роба	— — — — — —	„	6.55 „	6 65
Узани-зоб за март-април	— — — —	„	6.73 „	6 75
„ за септ.-октобар	— — —	„	—.— „	—.—
Проја мађарска	— — — — — —	„	6.— „	6 25
„ влашка	— — — — — —	„	6.25 „	6 50
„ за октобар-новем.	— — — —	„	6.— „	6·15
Кукуруз, готова роба, банатски	— —	„	6.60 „	6 70
„ „ „ „	— — —	„	5 55 „	5.70
„ за мај-јуни банатски	— —	„	—.— „	—.—
„ за јуни-јули банатски нови	—	„	—.— „	—.—
Кукуруз за јули-август	— — — —	„	—.— „	—.—
„ за август-септембар	— — — —	„	—.— „	— —
„ за мај-јуни 1885.	— — — —	„	5.76 „	5.78
„ за децембар	— — — —	„	5·15 „	5·25
„ за јануар-фебруар 1885	— —	„	5.25 „	5·35
Речица готова роба Kohl	— — — —	„	11.75 „	12.—
„ банатска	— — — — — —	„	11·— „	11 25
„ за август-септембар Kohl 1885	—	„	12·50 „	11 75
„ за јули-август банатска	— —	„	—.— „	—.—
Горушица по каквоћи	— — — —	„	6.25 „	6.50
Мувар „ „	— — — —	„	7.— „	7.50
Ланено семе по каквоћи	— — — —	„	12.50 „	13.—
Кудељно семе „	— — — —	„	13.75 „	14.50
Бикељ по каквоћи	— — — — —	„	6·— „	6.25
Пасуљ бели крупан	— — — — —	„	9.50 „	10.—
„ „ француски	— — — —	„	10.50 „	11.—
„ шарени	— — — — — —	„	5.50 „	6.—
Погачице од репице	— — — — —	„	5.50 „	6.—
Погачице од горушице по каквоћи	— —	„	5.— „	5 50
Мекиње груба роба	— — — —	„	3·80 „	—.—
„ фина роба	— — — — —	„	3·90 „	—.—
Паприка трг. роба	— — — — — —	„	—.— „	—.—
„ фина роба	— — — — — —	„	—.— „	—.—
Мед оцеђен	— — — — — — —	„	28.— „	30.—
„ вошчан	— — — — — — —	„	26.— „	27.—
„ за октобар-новембар оцеђен	— —	„	— — „	—.—
Восак розенвауски	— — — — — —	„	140.— „	146.—
„ славонски	— — — — — —	„	142.— „	147.—
Шљиве српске гот. роба у бурадма	—	„	8 — „	12·—
„ „ „ у џакови	— —	„	8 50 „	13.—
„ узанц роба за окт. нов. у бурадма		„	—.— „	—.—
„ „ „ у џакови	— —	„	10.— „	—.—
„ босанске гот. роба нова у бурадма		„	—.— „	—.—
„ „ „ „ у џакови	—	„	8 50 „	13.50
„ узанц роба за окт. нов. у бур.		„	—.— „	—.—
„ „ „ „ у џакови	—	„	10 25 „	—.—
Пекмез, готова роба, славонски	— —	„	18.75 „	19 25
„ банатски	— — — — — —	„	18.— „	18 25
„ септембар-октобар славонски	—	„	—.— „	—.—
Свињска маст варошка	— — — —	„	54.50 „	55 50
„ „ сеоска роба	— — —	„	53.— „	54.—
Сланина сољена варошка	— — — —	„	46.— „	47.—
„ „ сеоска роба	— — —	„	44.— „	45.—
Шпијарке према мађарске 1883	— —	„	14.— „	15.—
„ према мађарске 1884	— —	„	14.50 „	16.—
Шпијарке секунда „ 1884	— —	„	9.— „	12.—
„ према српске 1882.	— —	„	12.— „	13.—
„ према босанске 1883.	— —	„	9.— „	11.—
Овчије коже српске по 100 ком.	— —	„	—.— „	—.—
„ „ босан. и хрв. по 56 ком.		„	43.— „	45.—
Јареће за обуће по 102 комада	— — —	„	160.— „	170.—
Јагњеће српске нове 102 ком.		„	80.— „	110.—
„ нове хрватске 102 комада	—	„	110.— „	115.—
Козије хрватске за 56 кила	— — —	„	61.— „	63.—
„ мађарске и ердељске за 50 кила		„	—.— „	—.—
„ српске за 56 кила	— — — —	„	61.— „	62.50

све без ногу и рогова са 2% шконто.

Храна. У почетку ове недеље отпочео је наш житарски рад са слабим правцем и нижим ценама од 5—10 новч. Како пак иноземство јавља чвршће расположење, а и код нас је добра воља за куп, то се показује посао бољим и још сада може се узети, да ћемо завршити ову недељу са пуним прошло-недељним ценама. И термини поправише се са неколико новчића. Кукуруз се слабо довози, а и потреба је незнатна, те се плаћа лошија роба по ф. 5·30 до ф. 5·40, а боља до ф. 5·60. Роба за мај, јуни имаде мало промене. Раж и јечам тражени су за извоз и с тога чврсти у цени. Зоб. Као што сам навео у мојим прошлим извештајима, овај артикл згодан је за шпекулацију, јер се мало робе налази на пијаци и још данас приморани смо плаћати трговачку робу по ф. 6·60 до фор. 6·85.

Продукти. Као што се могло предвидети, опет је малаксао наш посао са шљивама, који је пре неки дан био постао мало живљим. Роба је нуђена у свима сортама и то: од 1883 год. по ф. 5 до ф. 6, од 1884 год. роба од 100 комада по ф. 9, од 90—95 ком. по ф. 10, од 80—85 ком. по ф. 10·50, од 75—80 ком. по ф. 11, и ситна роба по ф. 8; све по 56 клгрма. Шљиве 1885 год. нуђене су за октобар, новембар по ф. 10, а роба од 80—85 ком. по ф. 14, такође по 56 клгрма. Пекмез је без промене. Мед је јако лабав у цени и нуди се оцеђена роба по ф. 26, а вошчани мед по ф. 24. Восак је непромењен. Варива се слабо одржала. Бикељ је јако тражен. Ланено семе одржало се чврсто у цени. Репица. Термин и готова роба добро су тражени за иноземство, те је цена у скакању.

Ситнице.

Нови тајни говор. Тајну говора помоћу поштанских марака, открио је „Schorers Familienblatt“ свима онима, који се налазе у ономе стању, у коме се налазаху и блаженопокојни Херо и Леандер, па као и они само потпуно тајанствене знаке о расположењу својих срдаца могу давати. Налази ли се поштанска марка десно; горе усправно: желим твоје пријатељство; попречно: љубиш ли ме? обрнуто: не пиши више; косо: одмах пиши; одоздо усправно; твоја ме љубав усрећава; лево, горе усправно: ја те љубим; попречно: остави ме самога са мојим благом; у једној линији са породичним именом, усправно: прими моју љубав; попречно: жудим да те видим; обрнуто: ја сам већ удата (другоме дата.)

Одговори уредништва.

П... Морало би вам се писати. Назначите нам куда да вам пошљемо писмо. Понуду коју изричете на крају вашег писма, радо примамо. У интересу ствари требали би да се споразумемо.

—е—е. Ако допустите да изнесемо чисту, голу ствар, онда ћемо учинити. Ви имате у опште право, али немате право што ту ствар тако брапите. Зашто да се о том једаред не говори ладно, стручњачки?!

Распис књижевних награда.

По одлуци главне скупштине матичине расписују се по ново из закладе Јована Остојића и жене му Терезије књижевне награде с роком до 31. декембра 1885. за ова дела и расправе:

1.) Историја српске новије књижевности од како се у њој појавио Вук Стеф. Караџић па до данас. — Награда 50 дуката.

2.) Расправа о Буњевцима. — Награда 100

3.) Популарна естетика за одраслије женске. — Награда 50 дуката.

4.) Историја Срба у Угарској од најстаријих времена до данас. — Награда 100 дуката.

Дела за расписане награде ваља писци да пошљу под туђим именом, а на делима да метну какав натпис или знак. Име, презиме, карактер и место, где станује писац, ваља у особитом писму написати, писмо запечатити и обележити га оним истим натписом или знаком, који је споља на делу.

Само ће се она писма отворити, на којима је исти натпис или знак, који се налази и на делима, којима се награда досуди; остала ће се писма спалити.

Награда се издаје тек онда, кад писац поднесе дело наштампано, осим ако с „Матицом“ о том што друго не уговори.

Награда се губи, ако писац своје дело не изда на свет за годину дана, а међу тим није што друго уговорио.

Писац је обвезан од свога награђеног дела, кад га штампа, уступити „Матици“ 25 комада.

Расправе штампају се најпре у „Летопису“, а после остаје право и писцу и „Матици“, да их могу посебице прештампати.

Рукописи се не враћају.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“, у Новоме Саду 10. (31.) јануара 1885.

Потпредседник
књижевног одељења „Матице Српске:“

А. Хаџић с. р., **Светозар Савковић**, с. р.
секретар.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Сад баш изађе из штампе нова књига:

ТУМАЧЕЊЕ ЈЕВАНЂЕЛИЈА
СА БЕСЕДАМА
прва књига
НЕДЕЉНА ЈЕВАНЂЕЛИЈА

по најправнатијим руским и грчким писцима од **протосинђела Фирмилијана** професора богословије (награђена од синода са **70 дуката**), са овом садржином;

Начин писања у апостолска времена, подела текста на главе по Амониусовој системи. Неповређеност јеванђелија. Важнија кодекси, најстарији преводи. Способност јеванђелиста као достоведних писаца. Искреност јеванђелиста. Биографија јеванђелиста. Монете, које се у јеванђелијама спомињу и њихова вредност. Јеврејска хронологија и празници. Хронолошка таблица догађаја од Исуса Христа до краја I. века.

Први део:

Недеља св. великог поста.

Други део:

Недеља по Васкресењу Христовом.

Трећи део:

Недеља по св. Тројци.

Ова прва књига изнела је 29. табака велике осмине, а цена јој је **2 фор. 80 новч.**

Наруџбине прима и отправља тачно потписата **књижара**, код које се само ова **књига добити може.**

Месеца јануара 1885.

КЊИЖАРА
Луке Јоцића и друга
у Новом Саду.

ЗА ЗУБОБОЛНЕ
МЕДЕЦИНЕ И ХИРУРГИЈЕ
ДР. ЕД. ЛЕВИНГЕР
ЗУБНИ ЛЕЧНИК У НОВОМ САДУ

од више година овде настањен препоручује се као и дојако поштованој публици, који пате од зубобоље, прављењем и намештањем уметничких зуба појединце или свих заједно исто тако препоручује се сваком, ком затреба, **најбоље опробаним и признатим америчким склопом** зуба ваздушнога притиска; а напослетку чишћењем зуба и засипањем (пломбом) златом или сребром, обичном и америчанском **најпоузданије и најтрајније.**

Извршује зубне операције, — вади покварене зубе и шкрботине — без вреда и бола, помоћу пријатног газа опојног.

Прима зубоболне рад лечења од 11—12 сати пре подне и од 2—5 сати после подне у свом стану у Новом Саду на главној пијаци у кући Стефановића, преко пута гостионику „код царице Јелисавете.“

ОГЛАСИ.

Оглас.

Услед закључка градског заступства од 5. фебруара т. г. број 22. расписује се овим код подписаног градског поглаварства дан 28. фебруара т. г. у 10 сати пре подне, писмена понудбена расправа за израду цестовног одела крај Саве, и то од Мијатовићевог крста до Жунтерове куће, у дужини од 650 метара, уз прорачуњену цену од 600 фор. 41 новч.

Као пешманлук установљује се 5% од прорачунане своте, поменутог грађевног предмета.

Личбени увети, нацрти, и затим уговор и његове темељнице служеће темељем понудбене расправе, могу се сваки дан распитати у обичним званичним часовима код потписаног поглаварства код којег се и образац за понуду добити може, по којим се иста, да уважена буде, саставити има.

Градско поглаварство у Митровици дне 25. јануара (6. фебруара) 1885.

Градоначеник,
МИЛЕКИЋ.

1—3

Оглас.

Овим до општег знања стављам, да сам у Митровици **мерничку и инжењерску писарницу** отворио.

Пошто сам већ пре више година као овлашћени и дипломисани инжињер стручну заклетву код кр. котарске политичне области и код кр. котарског суда у Митровици положио, то примам сваковрсне техничке израде, нацрте и пројекте, па и све у мерничку и инжињерску струку спадајуће процене.

У Митровици, јануара 1885.

Дипломисани инжињер
Никола пл. Милекић,
од Карловграда.

1—3

Објава.

Чаковачка српска православна црк. општина расписује овим јавну дражбу за 16. фебруар по нов. кал. 1885. у 2 сата после подне; варад издавања под најам своје на главној пијаци лежеће новосазидане гостионице, на 3, евентуално 6 година.

Гостионица ова садржава покрај велике дворане, све нужне просторије, путничке собе, као и у самој згради велику башту за летњу сезону, у којој се и леденица налази.

Сви, који на ову радњу рефлектирати желе нека изволе до горе реченог дана, или своје писмене понуде којима ваља да у готовом или у државним папирима по курсу, 10% од своте коју као најмовину нуде у име пешманлука прикључе; или на дан дражбе лично дођу.

Примећује се изричнo, да право ратификације главна скупштина српске православне општине чаковачке себи задржава.

Ближа условија могу се код подписанога довнати.

У Чакову 14. јануара 1885.

Н. Илијевић, перовођа. **С. Панић**, председник.

3—3

ПОЗИВ
НА
ШЕСТУ РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ
СРПСКЕ ЗАДРУГЕ
ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ
у Ст. Паланци

која ће се држати у суботу 2. (14.) фебруара т. г. у 2 сах. после подне у овдашњој I. српској основ. мушкој школи.

Дневни ред:

1. Извештај управе и надзорног одбора о раду за 1884. годину.
2. Поднашање билансије и подела абсолуторије.
3. Расподела чисте добити.
4. Предлози управе.
5. Избор управе и надзорног одбора.
6. Избор одбора од 3 члана за оверовљење скупштинског записника.

У Ст. Паланци 19. (31.) јануара 1885.

УПРАВА.

2—3

СРПСКА ШТАМПАРИЈА ДРА СВЕТ. МИЛЕТИЋА
У НОВОМ САДУ.

Част нам је п. т. публици како у месту тако и на страни до знања ставити да смо се са

НОВИМ АМЕРИКАНСКИМ БРЗОТИСКОМ

снабдели, те смо сад у стању све доленаведене тискарије по врло јефтиној цени, о чему се сваки уверити може, брзо и тачно обавити.

1000 ком.	куверата 4° са фирмом	— — — — —	ф. 2.—
500 ком.	куверата 4° са фирмом	— — — — —	ф. 1.20
1000 ком.	писама 4° са фирмом	— — — — —	ф. 7.—
500 ком.	писама 4° са фирмом	— — — — —	ф. 4.—
1000 ком.	писама 4° са фирмом	на 1 и трећој страни	ф. 8.—
500 ком.	писама 4° са фирмом	на 1 и трећој страни	ф. 4.50
1000 ком.	писама 8° са фирмом	— — — — —	ф. 4.50
1000 ком.	рачуна 8° са фирмом	— — — — —	ф. 3.50
500 ком.	рачуна 8° са фирмом	— — — — —	ф. 2.—
1000 ком.	рачуна 4° са фирмом	— — — — —	ф. 6.—
500 ком.	рачуна 4° са фирмом	— — — — —	ф. 3.50
100 ком.	визит-карата	— — — — —	од 50 нов. до ф. 2.—

Осим горенаведених предмета, који се највише употребљавају, препоручујемо се и за лепу и солидну израду сваковрстних тискарија за политичне и црквено-школске општине, трговачке заводе и поједине задруге, које све тачно и брзо а уз умерену цену извршујемо.

Особито упозоруј емо сл. црквене општине на

ЦРКВЕНЕ МАТРИКУЛЕ

које су на прописаној правој кончаној хартији „Dyos-Győri“ штампане и то у формату 47—59 сантим.

ЦЕНА ЈЕ ТАБАКУ 5 НОВЧ.

Наручбине са више од 20 табака рачунамо табак по 4 новч.

Српска штампарија дра Свет. Милетића.

СТОВАРИШТЕ НАМЕШТАЈА
САМОТВОРНИХ СТОЛАРСКИХ И ТАПЕЦИРСКИХ ПОСЛОВА
Л. МЕНРАТА
НОВИ САД, главни трг број 631.

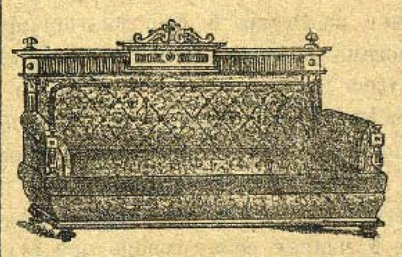

препоручује своје велико и врло добро уређено складиште свију врста дрвеног и душек намештаја, **потпуно, правилно начињене гарнитуре за ручаонице и за спаваће одаје** у свима врстама дрвета; салонски намештај у сваком жанру. **Отомани, балзак, шез лонг, дивани, постеље за одмарање** и т. д. **у строго солидној изради и најјефтиније цене.**

При знатном сортману **штофова за намештаје** из најпознатијих творница у приватном сам положају п. т. купцима увек **најновије** дати и евентулне наруџбине **брзо** и**змирити.**

Нарочито скрећем пажњу публике на пуне сфеета **предмете за декорацију одаја.**

За тим имам на стоварištу: **ћилимове за под, ћилимове за софу, постеље, зид и за одаје уз дуж** у свима квалитетима, за тим такозване Cocosläufer-е и **простираче,** по **творничке цене.**

Уз једкну накнаду трошкова примам на се **разапињање, простревање и опрему ћилимова.**

За тим примам наруџбине за **намештајну опрему за удаваче. опрему за хотеле, гостионице и кафане, купатила и бирое.** Стовариште **савијеног намештаја и неполитираног кујног намешта, огледала, ролоа, застора** и свију артиклова за намештај по **најјефтиније цене.**

6—16

Власник и издавалац Милица Свет. Милетића. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.